

DUBINY PRI LEVOČI
DUBINY PRI ORDZOVANOCH
JEREŇAŠ

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najzväčnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ. Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlásované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácnych a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov. O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá územia vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU DUBINY PRI LEVOČI

Identifikačný kód územia: SKUEV0110
Rozloha: 564,39 ha
Nadmorská výška: 576 – 887 m n. m.
Kraj: Prešovský
Okres: Levoča

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU DUBINY PRI ORDZOVANOC

Identifikačný kód územia: SKUEV0108
Rozloha: 211,86 ha
Nadmorská výška: 525 – 851 m n. m.
Kraj: Prešovský
Okres: Levoča

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU JEREŇAŠ

Identifikačný kód územia: SKUEV0224
Rozloha: 137,08 ha
Nadmorská výška: 398 – 512 m n. m.
Kraj: Prešovský
Okres: Levoča

Interiér lesa na Jereňaši

PRÍRODNÉ POMERY

Uvedené územia európskeho významu spája spoločný motív ochrany – posledný zachovaný výskyt dubovo-hrabových lesov lipových v rámci Slovenska. Rozšírenie tohto unikátneho biotopu nikdy nebolo rozsiahle, vyskytoval sa iba v kotlinách, medzi vysokými pohoriami. V súčasnosti sa nachádza už iba na Spiši. Nájdeme ho v Hornádskej kotline a na predhorí Levočských vrchov. Výskyt je viazaný na tzv. flyšové podložie, čiže polohy pieskovec a ílovcov s hlbšími pôdami. Pôvodné porasty tvorili duby, lipy a javory, lokálne bola primiešaná jedľa. Na rozdiel od dubovo-hrabových lesov, na ostatnom území Slovenska, je v porastoch na Spiši hrab menej zastúpený. Takisto smrek a buk sa prirodzene nevyskytujú. Dnešnú tvár týchto lesov podmienil ich spôsob využívania v minulosti. Sú to prevažne tzv. nízke (výmladkové) lesy, ktoré vznikli obnovou z pňových alebo koreňových výmladkov. V porastoch sú stromy, ktoré vyrástli zo semena zastúpené ojedinele.

*Veternica hájna
(Anemone nemorosa)*

Pozoruhodné je zloženie bylinného podrastu. Spoločne sa vyskytujú teplomilné a horské druhy flóry, v blízkosti rastú sprievodcovia duba ako i druhy, ktoré možno nájsť v kosodrevine. Veľmi výrazný je jarný aspekt, s pestrofarebnými kobercami pečeňovníka

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

Mohutné jedince duba – ÚEV Dubiny pri Ordzovanoch

Jeseň v ÚEV Dubiny pri Levoči

trojlaločného (*Hepatica nobilis*), chochlačky plnej (*Corydalis solida*), pľúcnika tmavého (*Pulmonaria obscura*), veternice hájnej (*Anemone nemorosa*) a iskerníkovitej (*Anemone ranunculoides*). V levočských dubinách je prvým poslom raji šafran spišský (*Crocus discolor*). Charakteristický druh dubovo-hrbových lesov lipových je cesnak hadí (*Allium victorialis*), ktorý svojím nápadným zjavom udáva ráz podrastu najmä v polovici mája, keď kvitne. Vtedy je celý lesný interiér presýtený typickou intenzívnou „vôňou“. Veľmi vzácna rastlina, nápadná svojím vysokým vzrastom je škarda sibírska (*Crepis sibirica*). Z druhov európskeho významu sa zriedkavo vyskytuje zvonovec ľaliolistý (*Adenophora liliifolia*). Na vlhkých miestach sa môžeme stretnúť so vzácnym európsky významným druhom mlokom karpatským (*Triturus montadoni*), alebo bežnejšou salamandrou škvrnitou (*Salamandra salamandra*).

Motívom ochrany uvedených troch území sú prioritne dubovo-hrbové lesy lipové. Ostatné biotopy majú len doplnkovú funkciu.

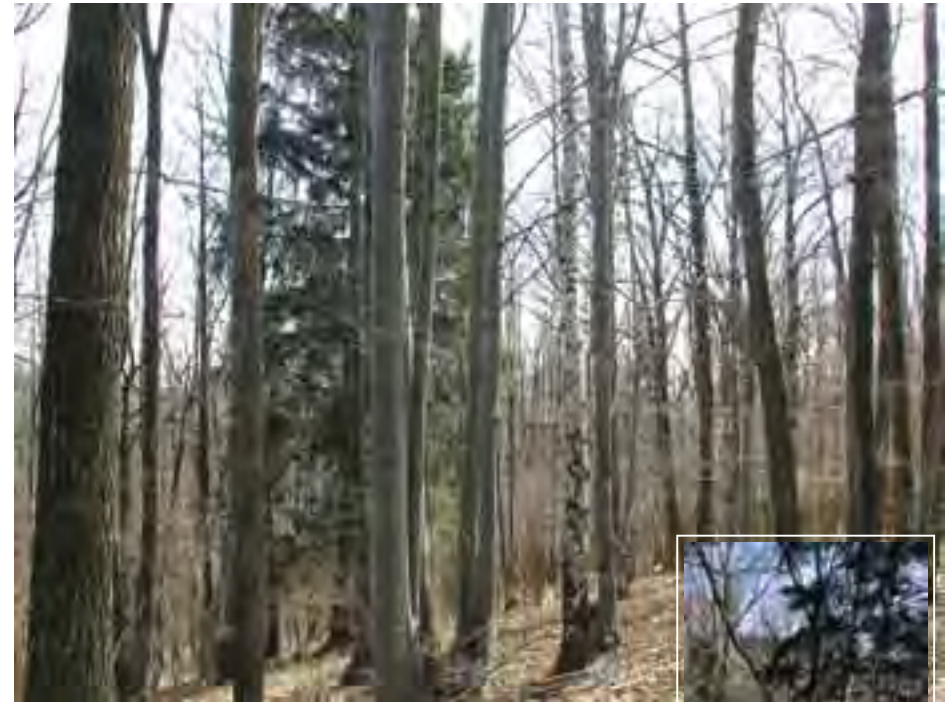
Šafran spišský
(*Crocus discolor*)

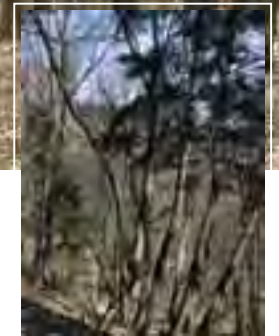
Horec luskáčovitý
(*Gentiana asclepiadea*)

Kruštík širokolistý
(*Epipactis helleborine*)

Interiér lesa v ÚEV Dubiny pri Levoči

Sutinový les v ÚEV Dubiny pri Levoči

NEGATÍVNE VPLYVY

Vo väčšine porastov výmladkového pôvodu sa v nedávnej minulosti vykonávali tzv. priame prevody – výrub všetkých drevín na ploche a výsadba drevín inej druhovej skladby. Podporované boli najmä nepôvodné druhy drevín, najmä smrek a borovica. Cieľom týchto lesníckych zásahov bolo zlepšiť produkciu porastov, avšak zároveň došlo k zániku biotopu dubovo-hrbových lesov. V súčasnosti sa už priame prevody nerealizujú. Lokálne (Jereňáš) sú porasty atakované nelegálnym výrubom drevín.

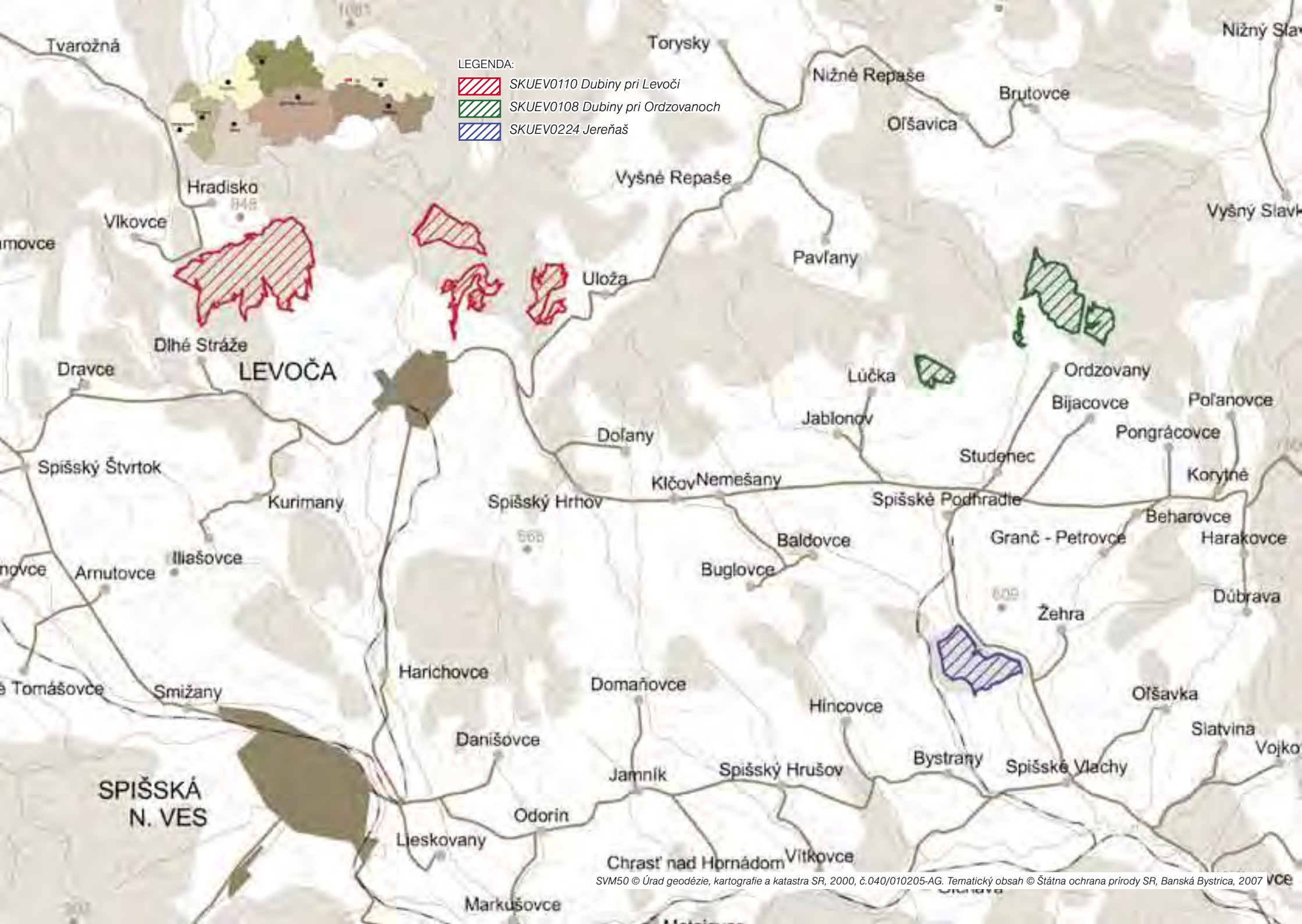
Babôčka pŕhlavová
(*Aglais urticae*)

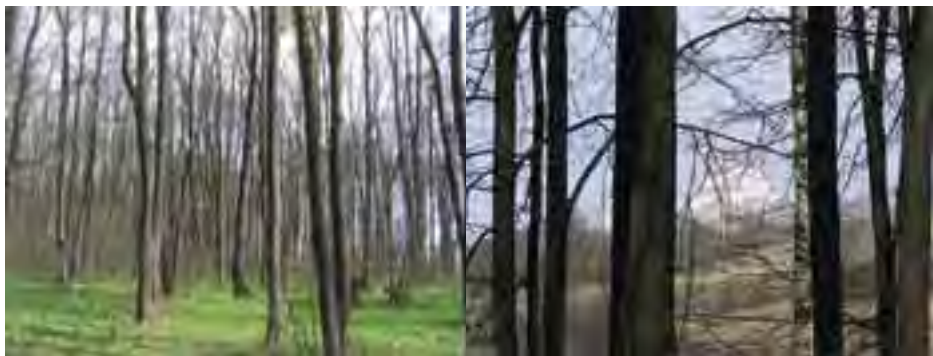

Ropucha bradavičnatá
(*Bufo bufo*)

Salamandra škvrnitá
(*Salamandra salamandra*)

Interiér lesa v ÚEV Jereňas

Jašterica živorodá
(*Lacerta vivipara*)

OCHRANA ÚZEMIA

Všetky tri lokality doteraz neboli chránené. Po schválení národného zoznamu vládou Slovenskej republiky a vydaní výnosu MŽP SR sa tieto územia európskeho významu považujú za chránené územia. Je to štádiom tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v územiach nezhoršoval. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname. Pre uvedené

územia je v období predbežnej ochrany v platnosti 2. stupeň ochrany.

Výber území do sústavy NATURA 2000 z národného zoznamu vykoná Európska komisia najneskôr do 3 rokov. Vybrané územia budú do ďalších 6 rokov podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny postupne vyhlasované v niektorej z existujúcich kategórií chránených území (prírodná rezervácia, chránený areál a pod.).

Ďalšie informácie vrátane zoznamu parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre územia európskeho významu Dubiny pri Levoči, Dubiny pri Ordzovanoch a Jereňas nájdete na www.sopsr.sk/natura.

Potreba ochrany druhov a biotopov európskeho významu a zachovania ich priaznivého stavu si vyžaduje diferencovaný prístup. Stratégiou ochrany sú preto rôzne spôsoby využívania územia, ktorých princípy sú zakotvené v programe starostlivosti územia. Cieľom je zabezpečiť taký režim a intenzitu využívania každého pozemku a usmernenie iných aktivít človeka, aby sa zachoval dostatočný počet lokalít s významnými druhmi a biotopmi, pre ochranu ktorých bolo chránené územie zriadené.

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku diferencovaná podľa stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť).

Interiér lesa v ÚEV Dubiny pri Ordzovanoch

Hlavným nástrojom na zabezpečenie optimálneho využívania uvedených území v budúcnosti má byť rozdelenie na plochy s piatym a druhým stupňom ochrany.

5. stupeň ochrany

Navrhované sú iba malé fragmenty s najzachovalejšími lesnými porastami. Nachádzajú sa zväčša na menej prístupných miestach – strmých svahoch, stržiach, v záveroch dolín. Cieľ – ponechanie ekosystémov na samovoľný vývoj, vylúčenie všetkých ľudských zásahov a aktivít.

2. stupeň ochrany

Prevažná časť územia ostane v 2. stupni ochrany.

Cieľ – udržanie alebo dosiahnutie priaznivého stavu biotopov, udržanie a rozšírenie stanovišť vzácnych a ohrozených druhov rastlín a živočíchov.

Jarný aspekt v ÚEV Jereňas

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Najzachovalejšie porasty s pôvodným drevinovým zložením a nepatrne narušenou štruktúrou je vhodné ponechať bez zásahu.

Výmladkové lesy je potrebné výchovnými zásahmi, tzv. nepriamym prevodom, previesť na tvar vysokého lesa. To znamená, že kvalitu porastov je potrebné vylepšovať citlivým výberom nevhodných jedincov. Postupne redukovať zastúpenie prípravných drevín – osiky, brezy. Vylúčiť použitie priamych prevodov.

V starších, z pohľadu zachovania biotopu nevhodne založených prevodových prvkoch, znížiť zastúpenie smreka a borovice a podporovať dub, jedľu a cenné listnáče. Do porastov nevnašať buk.

Pri obnove porastov je vhodné ponechať minimálne 10 jedincov duba a cenných listnáčov na 1 ha plochy na dožitie.

Uplatneniu navrhovaných opatrení v programe starostlivosti bude predchádzať ich prerokovanie s vlastníkmi, užívateľmi územia a ďalšími zainteresovanými. Nezávisle na tomto procese s otázkami a návrhmi môžete už teraz kontaktovať pracovníkov ŠOP SR Správy – Národného parku Slovenský raj.

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu	Kód NATURA 2000 (*prioritné biotopy)
Prírodné a poloprirodné travinno-bylinné biotopy	
Nížinné a podhorské kosné lúky	6510
Lesné biotopy	
Bukové a jedľové kvetnaté lesy	9130
Dubovo-hrabové lesy lipové	9170
Lipovo-javorové sutinové lesy	9180*
Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy	91E0*

^ Zubačka žliazkatá (*Dentaria glandulosa*)

^ Štruktúrne rôznorodý les v ÚEV Dubiny pri Ordzovanoch

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina Slovenský názov	Vedecký názov (*prioritné druhy)
Rastliny	
zvonovec ľaliolistý	<i>Adenophora liliifolia</i>
Obožživelníky	
kunka žltobruchá	<i>Bombina variegata</i>
mlok karpatský	<i>Triturus montadoni</i>
Cicavce – netopiere	
podkovár krpatý/ p.malý	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Cicavce – šelmy	
vlk dravý	* <i>Canis lupus</i>

Zvonovec ľaliolistý
(*Adenophora liliifolia*)

Klinček pyšný
(*Dianthus superbus*)

Ľalia zlatohlavá
(*Lilium martagon*)

Šafran spišský
(*Crocus discolor*)

Mlok karpatský
(*Triturus montadoni*)

KONTAKTNÉ ADRESY

ISBN 978-80-89035-87-8

Štátna ochrana prírody SR
Správa Národného parku Slovenský raj
Štefánikovo námestie 9
052 01 Spišská Nová Ves
tel.: 053/442 20 10
fax: 053/442 20 26
e-mail: slovraj@sopsr.sk

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © M. Barlog

Odborný text: Správa NP Slovenský raj

Tento informačný materiál vydala ŠOP SR v rámci projektu Optimalizácia komunikácie a informovania o chránených územiach zaradených do sústavy Natura 2000, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou.

Foto na obálke:

predná strana – ÚEV Dubiny pri Ordzovanoch, výmladkový jedinec duba, salamandra škvrnitá (Salamandra salamandra, zvonovec ľaliolistý (Adenophora liliifolia)

zadná strana – Mariánska hora – ÚEV Dubiny pri Levoči

